

حریت فکریه

آبونه‌شراعتی : ممالک عثمانیه ایچون سنه‌لی ۴۰ آلتی آبلنی ۲۵ غروشد
ممالک اجنبیه ۱۲ ۷ فراقد

عمل اداره‌سی: باب عالی جاده‌سند
یکی عثمانلی مطبعه و کتبخانه‌سی

صدر اسبق مرحوم سعید پاشا

بعضی‌لری ده ، یونانستانک و نیزه‌لوس طرفدن کیده
الحاق اولونما ی کبی ، ابره موازنتی شمالدن جنوبه ،
شرق-غربه توجیه ایده جکدر . احتمال اوزمان ، مطلقیتله
اداره ایدلدیکی زمانلردن زیاده اسیره مالک اولان فرانسه
جمهورتی خریطه عالمه عرض وداع ایده ، یاخود هیچ
اولمازسه چار حضر تلیسک خاکبای مطلقیت‌پناهیلرند ،
ظلمه قارشی عصبانه دعوت ایدن [مارسه ییز] ای آرتق
چالمقندن واز کچر !... بونلرک هپسی اولیاییر . فقط
اولامایاجق برشی وارسه اوده ، لورو آویونک تصور
ایتدیکی آمریکا جمایه متحده-نه قارشی آوروپا حکومات
متحده-سنگ تاسسیدر . آوروپاده تشکلات تاریخیه لری قادر
تشکلات متخاصمانه لری . تبار اتمش ملئر موجود
اولدقجه هوای صلح و انسانیت قارنه جنیک لاهیده انشا
ایتدیردیکی مؤتمر کیر سربانک مذاکره سالوننده محصور
قاله جقدر . واحتمال لاهی سیاه کونک برنده تبدیل تابعیت
دوچار اولور : یا لکرتور کیداکل ، دنیاده هر دولت ته‌نکه
تقسیمه معروضدر !

اسماعیل حامی

طشهر لرده اثنباه

مأمورلرک اخلاقی مناسبتله

چلال نوری بک افندیه

بر زمانلر سویلنمسی دکل دوشونمسی بیله کفر والحاد
تلقی ایدیلان بر جوق اساسی و حیاتدار مسأله تماس ایدن
بنان قدرت کتکز نهایت شوملکشدده بر صباح اولدینی ...
هیچ اولمازسه بر صباح الحیرک مقدمه افلاقی اثبات ایتدی .
لکن .

سزمزدن شکایت ایتک ایتدیورم ؛ مساعده ایدیکنز .
شیعه خصوصتک هر حالده شوم محیط محرومده بزه بر
بدرقه رشاد و خلاص اولاجغنی سزکله برابر بتون توابع
افکار و قساعتکمز دوشونورکن ... عدلک ظلمه ،
حقک باطله اعلان ایتدیکی محاربه حمیده بر عزم وامل

شیدمردوم فتحی بک

وعینی زمانده بوتون اردونک بروح عمومی ایله حرکت
ایتمسی ، عموم قوماندانلقدن کله جک هر اشارتک درحال
تطبیق ایدلمسی ، خلاصه هیئت مجموعه نك منتظم برما کینه
حائله ایشله مسی شرطدر . بونک ایچین برضابطک هر
بولوندینی مأموریتده رسوخ نام احرار ایدنجه به قدر قالماسی
لازم کابر . قوماندانلر وضعیت موجوددی بر دبره بوتون
صفحات و دقائقله آکلا بیلجه جک برملکبه مالک وبال نتیجه
اولیه برسننده بولونمالیدر . حالبوکه بوکون فرانسز
اردوسی بومزیتتی قائب ایتک اوزرمدر .

بونلردن آکلا شیلورک [فرانسه نك تقسیمی] نای اخبار
ایدن آلمان کاهن عسکر یسک تقالاتی ده از یاده حقیقت ،
یاخوددها آرخولیدار ؛ معافیه فرانسه نك انقراضی منافع
اسلامیه مقاردر . چونکه تونس ، جزائر وفاس کبی
برطالم فرنک مستملک لری ضعف برآندن قور تولوب
قوی بریجه آلتنه کیرمه . اگر برکون ظهوری محقق
اولان حرب عمومی ، دها اون بش یکرمی سنه قادر
تاخر ایتمجه جک اولورسه ، بوقلاکت محققدر .

فقط هر حالده یکرمی عصر ایچنده اوروپا خریطه مسی
بک جوق تعدیلاته اوغرایاجقدر . چونکه قانون ملیت
حالا حاکمدر . احتمال بعض دولتلر اورنادن قالفاجق ،

شہید مغفور صادق

ایسی لازم کن بھیت اجتہاد فطرۃ تدقیقہ اوج صنف
عرض ایدر . برنجیسی بر عنصر امی و غافل کہ حضرت
آدمک قیمتدار یادکاری اولان جلیز اوکوزیہ آفاج
صاہیلہ سینۃ ارضی یازارق برہ ارج یتشدیرم بیلدیکی
محصولدن اوکا آنجنق یوزدہ اون بشی قالیر . بواہالی
دیدیکمز دولت علیہ عنایہ نک صادق تبہ سیدر .

وحشتہ یابین بر حیات بدایت یاشار . بتون محفوظاتی
طار افقنک اوندہ حاصل ابتدکی محدود انطباعدن
عبارتدر . مسلماندر ، اونی یلمز . یالکز بردردک
زبونیدر . دوغدینی کوندن بری چالشدیی حالہ آچدر
وقطعا پیرامدہ امینہ جکنہ ماوی منتان . ایاغہ بر عبا طومان
آلاماز بوندہ بر فضیلت استدائیہ وارد . اودنیایہ هیچ
بر سعادت یوزی کورمہ مک ایچون گلش باشالرینک استراحت
و منفعتی نامنہ چالشمغہ ، دیدیشمکہ محکوم بر زوالیدر .
قوشدینی اوکوزلہ فرقی : بوسویلر ، اوسویلہ من ، باغیر .
ایشتہ بونلر اکثریتدر ، اہالیدر . شو دولتی
اوموزلرندہ طاشیانلردر . ویرکو ویرر ، عسکر ویرر ،
اغانہ ویرر ، رشوت ویرر ، ہدیہ ویرر و خلاصہ دنیایہ
یالکز جالشوب ویرمک ایچون کلشدر .
بودولتک هیچ برکون دوشونمکہ لزوم کورمدیکی

یورون کنج و قورقوسز اردونک باشندہ ، الک باشدہ
بولدیغکنزی تسلیم ایدرکن یک قیمتدار اولان وقتکنزی
معارضلریکنزہ جوابد یازمقلہ نەدن اولدیریورسکنز ؟
برایکیز سزی و معارضلریکنزی الک بی امان فقط اعدل
الحکام اولان زمان تقیدایتسون .

یورولق ییلمز برسی مہادی ایلہ سز بڑہ خزان
فطر تکرہ طولان جواہر معرفتی آووج آووج صاجیکز ؛
بڑقابلیت و وسعہ مزہ کوردہ اوندن مستفید اولورز و امین
اولکز کہ یاشامنہ قرار ویرمش بر ملنک کینجلیکی رایت
حریتکیزک ظل امانندہ بی پروا یورویہ چکدر . آج دیغکنز
حرک بتون شان مظفری ، بر ہزیمت کلیہ دوجار
ایستدیکیزک جہل و تعصب اردوسنی عین شدت غالبانہ ایلہ
تعیب ایتمکدہ در . یورویکیز علیک عون اللہ !

حریت فکریہ ، دہ مأمورلرک اخلاقی دہ بتون
آثار پاکیزہ کنزکی بر اشتیاق حیرتفرمود ایلہ اوقردم ...
دین یرینہ چیرکین و سییاء بر تعصب ... ایمان یرینہ
قاعتمسز بر و ہم مجہول طاشیہ مہ محکوم ایدلش ملتی
قورنارمغہ عزم ایدن دست رها کار ایشتہ بویلہ اعلان
قاعت ایدن و قاعتنی مدافعہ دہ بریغمر سکینت و متانقی
کوسترہ بیلندر .
بوملکتی بیقان اساسی مرضلردن بری دہ مأموریت
دردیدر .

سز مأمورلردہ براخلاق ... بولونماسی لازم برسجیہ
تصور ایدیورسکنز وین ایسہ بتون قناعت تاریخیہ ایلہ
باغیریورم کہ عثمانی پادشاہلغتی طونہدن تونسہ ...
موردن اردیبلہ قدر یالکز ، یالکز مأمورلریقیدی .
بر مخلوطۃ عناصر عرض ایدن عثمانی پادشاہلغندہ
اسلام قومیلہ تورک عنصرنی تدقیق ایتمک ایستر :
ہر محرومیتک جلوہ کاه غیری اولان بودیار حزین
باشدن باشہ بر توکل خرابہ سیدر . روم ایلیدہ ، اناطولیہ
حالا ناصل نورہ بوب یاشادیغہ شیطانلرک بیلہ حیرت

ایدیکٹر۔ سز و جوب تجدیدی اردودہ، دیدہ، جمعیت زدہ اثبات ایدیورسکنز۔ حالہو کہ بزہنوز ہانکی شکل ادارہ دہ اولدیغیزی بردلو تقدیر ایدہمین مأمورلر آلدہمز۔

بزم بتون شو مملکتدہ کی وضعیتمز پک عادی بر غاردیانلقدر۔ عیذیلہ باقہلری بکلہن قواصلر کی۔ بزده مأمور زبروبالادن یاغان طوفان اوراق اورتہ سندہ هرکون بیکلرجه درکنار، نقریر، مذکرہ، تخریرات، معروضات، اسرنامہ، بیوردلی ونہایت فرمان یازان برکاغسد ومرکب مستهلکیدر۔ بتون یویازیلردہ نہ حل ایدلمش برمسئلہ اداری، نہ نہایتہ ایرمش رایش ونہایت نہ برهماگک مولودحیاتداری وار!

هر مأمور بتون برکونی یازوب چیزمکله اولدیردیکی حالده اونک برتعب شو مساعیسی اوکون هیچ برشی دریلتمہ مشدر۔ مأمورلریمز ایکی شینی چوق آبی بیلارل: ضرر کورہ جکلرینی تخیل ایشکلری هر ایشی تردد ایچندہ بوغغق... ممکن اولدینی قدر قاجق ایچون یایمقدن زیادہ دائما وداثما مافوقہ صورق!

مأمورلریمزک اخلاقیاتدہ کی موقعنی کوسترمک ایچون آسرلر جاتمی خاصیتی بر وضوح نام ایله کوسترن قدرنکارقلمک بر نقطہ دہ مساعی ایدیور... مأمورلریمز آسرلر جاتما یور، آسر و مأمور بزم حکومتی یورون عامل ومؤثر روح مشترک منقاد فرمانی اولارق یان یانہ یوریورلر۔ ایشته بوکوکشمش مسکینلکک، بوخان وھام اساسی حکومتدن مؤید طرد اجمہنک بولنی بولا۔ ندرکہ بزم بحییم، بانیز، خلاصکاریمز ونہایت هر شیمیز اولاجقدر۔ بزم کی ات صر تنده شان آرایہرق، ثروت آرایہرق فتح واعماردن زیادہ ھدم وغارتہ قایلیمش برنسلک مملکتہ برلشہسی سچیہ سنہ، طبیعتہ موافق برطرز ادارہنک وجودہ کلسیلہ ممکندر۔

بزده مأموز هر شیمدر۔ منور اودر، مربی اودر، حاکم اودر، خلاصہ سید اودر۔

بر صنف ساعیدرکہ متروک، منسی ومظلوم!

ایکینچی قہر استبداد ایله آزیلش بر محیط معلولک نہ قدر بتشدیرہ یلمہ کی ممکنسہ ایشته ونسبت ایله میدانہ کتیردیکی شباب منوردر... بونلر او قدر آز، او قدر نادردر و چونکہ شباب منورہ ادعای نسبت ایدہن بر سورو واردرکہ اونلر صمم وجدانیلہ قساعتلری مدافعہ دن زیادہ باشقہ لرینہ عائد اولان مختلف قناعتلرک مقلدہ مدافعلریدر۔ مملکت بتون بلانی یکسر بوقناعتسزلردن چکمشدر۔

شباب منوری مملکتہ تقسیم ایتسہک هر قصبہ بر یکیشی دوشمز۔ بکلہیم بلکہ غدار زمان تبدیل مشوار ایدردہ معارف عمومیہ تربیسی سرلتمہ مظہر اولارق بو مملکتدہ دہ بر حیات عرفان او یاندیرسہ اوزمان شباب منوراردوسی چوغالیر۔

اوچینچی صنف بر صنف متردی ومترددک ایشته بو مملکتک سیہ لاسی بو عنصر مخوفدر۔ بوندہ نہ شباب منورک قناعت اصلہسی، نہ عنصر امینک اخلاق وفضائل ابتدائی واردر۔

بونلر ایچون هیچ برکعبہ اجتماعی، هیچ بر ایمان کامل بر طومناز۔ بونلر، بو عنصر مخوف خود کام، ماضیرست وغنہ خواہدر۔ هوای منفعت نردن اسرسہ اورایہ متوجہدر۔ بوکون حردر، مستقل الافکاردر، جری اللساندر ونہایت سقوط ملی ناعنہ صیجاق کوز یاشلری دوکرکن کورورسکنز... سزده درین حسلر، نہ بویوک حرمتلر او یاندیریر۔ حالہو کہ ایرتسی کون هوا دیکشیر۔

بوکون الک رخسکار، الک عادل، الک حراندیش ایکن یارین الک متعصب، الک دیدار، الک ظالم اولور۔

اونک ایچون قبلہ قوت ومنفعتدر۔ او هر مشروع نامشروع قوتک اوکند جرم منفعت امیدیلہ ایکی بوکولم اولور۔

شیمدی سزم مأمورلریمز ہیئت اجتماعیہ منزی ترکیب ایدہن شو اوچ صنفدن هانکیسنہ ایسترسہ کز نسبت

چوقدر . دین الہ دنیائک ، وجدان الہ اللہ عابد
روابطک شو حکومت ایجنده ایشی اولمادیفته تماماً قائم
اولانلردن بولندیغم ایچون مأمورلریمزلک اخلاقیله دیندار
قلربی مراد ایچورم .

یوقسه بز بر سجاده اوستده ادای صلوٰۃ ایدرکن
سنت الہ فرض آراسنده رشوت ایستہن مأمورلریده
کوردک .

ایشته برقلمک ایجنہ بریکمش محصولات عنعنویہ ناک
ناکم ومقصودسز اسیری اولارق بتون استقلال شخصی
وقساعته وداع ایتش مأمورلرک دکل ، بودولنک شکوه
وشانی نامنه وظیفه سی تقدیر ایدرک جالبشان مأمورلر
درکه اولنرک اخلاق تمامی بر اخلاق مأموریندر .

ایشته سلامت قوتلی وعادل بر حکومت میدانه
کتریمکدهدر . مأمورلرک اخلاقی قوتلی وعادل بر حکومت
میدانه کتریه چک متاقی حائز اولوق ایچون مقصدصاحب
اولملری شرطدر . هرناتیردن آزاده ، حرالحرکات ،
مستقل الاجرا ، قانونه بتون معناسیله اطاعتکار وعدل
ومذهقه متمسک بر حکومت . اوزمان بتون شوی سودیاز
یخیلفک طوردینفی . . . هرکسک شوق وحرارتله ایشه
صابرلدیغی ، سعادت اجتماعیه مزک مرقی ومتکامل بر
یولده بزہ کلدیکنی کوردهچکز . برشوق وابهاج وجدانلر
بوعادل حکومتی در آغوش ایدرک شو مملکت کامران
اولاجقدر .

بوخلق عدالتہ محتاجدر . مأمورلریمزلک کنجبلری
نظراتیجی ، محدودوخردکم . . . اختیارلری پک متعصب ،
عننه پرست وعاطل !

.....
..... [*]

طوزلی طورراقی دفترلر اورته سنده ، اولتری

[*] نقطه لریله کیلین برلری سیاسته تعلق ایتدیکی اینین
ملی ایتمک مجبورت آئیمه سنده قالدق . چونکه غریه مزک رخصتی ،
سیاسی موادک انتشاریته مساعد ده کیلدر .

شوحالده مأمور هیئت ملیه مزک رهبریدر . هر فیضی ،
هر تعالی بی مأموردن بکلرز .

بزده مأموریت بر سعادت تلقی ایدلشددر . ارن کوبنده ،
یوزاز ایچنده ، غلطده یوز الای لیرا ایراد شهریتی
اولانلری طمانیرہ که دیندارانه برخشوع الیه هر صباح
قلمنه قوشارق آمرینسه عرض کالای عبودیت ایدر
وتہایت معاشی اوچوز غروشددر ! قابلیدرکه برملنک
بنوی وسجیوی شوتلقیسی برضربہ قلمله چیقصاروب
تنام .

ملت مادام که خلاص وفلاحی مأمورلردن بکلور .
مأمورلرک اخلاق وفضائلندن بحث ایتک واولتری خلقک
اصعاد ایتدیکی موقع بالای تکریمه لایق افعال ومعلومات
ایله توشیح ایلمک لازم .

عنہت نفسہ ، حب شخصی به ، میل معالی به ، اعلان
حقیقته ، سربستی بیانه ، مدافعه قناعتہ ، خدمت دولته ،
سودای ملیته ، عشق وظیفه یه مقابل براسان دیاکار
ایله هرکون آمرینک حضورنده ایکی بوکوم بر وضع
نامردانه ایله ایکیان بر مأموردن بودولت خیر بکله دیکه
خسران بزہ !

مادام که مأمورلریمزل منورلریمزددر ، مادام که بو اهالی
هنوز کندی ایشی مأمورلریمزلک دلالت ووصایتی اولمادیجه
یاباجق بر سویه عرفان ومدیته ایریشمه مشددر مادام که
بو دولت مأمورلرک اخلاق وعرفانی سایه سنده بوکسه .
له جکدر . . . ایشته مأمورلر هر شیدن اول قوتلی وعادل
بر حکومت میدانه کتریمک ایچون بقشدیریله بیلملیدر .
تورک عنصرینک بو احتیاج وصایت وولایت یاننده عناصر
سائرہ عنایه هیچ یولہ بروصایت وولایتہ عرض افتقار
ایچور وایشته بو سجه وسوبه اختلافیدرکه بو مملکتک
باشنه یتہ مأمورلرک ادراکسزلیکی ، اخلافسزلی یوزندن
بیگ آفت خامناسوز کتیردی .

بزده مأمورلرک اخلاقی صوفی ، زاهد ، متقی ، متورع
مصلی ، درویش اولمالریله مقایسه وتقدير ایتدکلریمزلک

کلمہ وجودیتہ قبولانمہ ، نقلصار ...
وقت ، وقت بوتون اعصابی کوشہ بوب خائن
تقریبہ نمائک صوغوق صوغوق ترلہر ؛
کوزندہ نور حیات انکسار ایدر . لکن

عدم قارائانی بعضاً تحجیم ابتدہ کجہ
بوہور نظرلری برالتقاع مدہشلہ .
شیشرد دامارلری ؛ صدرندہ کیزلی برینچہ
نقاط روحنی برآزدرانہ خواہشلہ

آزار ، آزار ، و بولوب طیرمالار عقور و عنود .
بواضطراب اوکا آرتق فراش رحلتی
دیدیکلہ تیر او قدید آلرلیہ و ہم آلود ؛
بو برجدال بقادرکہ : دائما فانی ..

خاہر ، خاہر ، او یلشار جوق زمانلر آلبتہ ؛
حیاتی ویرمہ مک ایستہر ، وکل موتہ ؛
بو حرص غافلہ نقاد اولور بو آندہ بیلہ ! ..

یاندہ برمدین ، خشوع و خشیتہ
دعای مغفرت ایلہر او روح آفل ایچین ؛
بو بر تسلی دیرینیدر بی بشرکہ .

۱۸ کانون اول ۱۳۲۷

انیس بیج

فرنگی خستہ لنگ و رولرینزہ سراقی

جلال نوری بکہ وقوعبولان هجوملر

مادہ ۱ . — آتارلر سنک تعریضی درخت میوہ دار
اوزرہ .

مادہ ۲ . — زواللی جلال نوری بک عنوانلی و
سرور بدیع ، امضالی برمحور ملازمک قلمہ آلدینی
تزاہتنامہ بی کوردک . مالی ہذیان ، حکمی خلاف اذعان
و عرقاندہر . مہر مؤیدمزی باسارز واونی اجتہاد قبولستہ
آسارز .

فیلامش اسکملہلر اوستندہ ، اور محکلی اوطلہلر ایچندہ
قاباہرق کوندہ بیک عدد تحریرات بی معنا ... کوئی
کچمش تقویم قدر حکمی اولمایان قرار یازان برحکومت
دکل .

امری صریح و قطعی ... سوزی نافذ و مطاع ...
حکمی جاری و فرما فرما بر حکومت کہ لکھنک بشون
معناسیلہ مأموری عادل ، ماہیتی عادل ، حرکت
عمومیہ سی عادل !

بربریلہ کچمہین قضا قائمقامیلہ مال مدیری ، ..
بربرینک قویوسنی قازان محکمہ رئیسیلہ قاضی ...
مباشردن مشتکی محضر ... ضبط کاتبندن دعواچی
اعضا ... قائمقامدن شکایت ایدن ژاندارمہ ...
معیندن داد ایدن مأمور .. ہرکون طایقی آنان عفريت
حققدہ برسوری جبار عنید دکل مقابل برحرمت
واخونک سوتیلہ مشترکہ دولتک شکوہ واجلالہ ،
ملنک کامرائستہ ، وطنک سلامتہ ساعی برہیت موحدہ
ادارہ کہ متین ، عز مہرور و عادل .
ایستہ بو غایہ حکومتی میدانہ کتیرہ جک اخلاق
مأموریندر .

ادرنہ : ۱۵ شباط ، ۳۲۹ عدنی شرف

محضر ..

براصفرار فنا وجہ برعذابندہ ..
شو منجمد بوروشوقلر سوکنجی آلامک ،
سوکنجی ظلم حیاتک بر نشانہ سیدر .

سموم درد دی کوہور کدہ ہب لعابندہ ..
قبصیق و طیرمالایان برصدای غیظہ یاقین
خیریاتیلر چیقاران ہر نفس تولوم سیدر .

کلیدلہ نوب جکلر ، شیمدی برتنجیلہ
صولوق دوداقلری چارپیداش آن بان وحشی ..
برازتماش ایلہ کویا فیصلداہور اجلہ ؛
بو بر قظلم عاجزکہ : موت ایچین عاصی !